

Nóta o nedeli Božieho slova

Nedeľa Božieho slova, ktorá sa z rozhodnutia pápeža Františka slávi každý rok na Tretiu nedeľu v Cezročnom období,¹ pripomína všetkým pastierom i veriacim význam a hodnotu Svätého písma pre kresťanský život, ako aj vzťah medzi Božím slovom a liturgiou: „Ako kresťania sme jeden ľud, ktorý kráča dejinami, posilňovaný prítomnosťou Pána uprostred nás, ktorý k nám hovorí a živí nás. Deň venovaný Biblii nemá byť len ‚raz do roka‘, ale raz po celý rok, pretože naliehavo potrebujeme zblízka a dôverne spoznať Sväté písmo a Zmŕtvychvstalého, ktorý v spoločenstve veriacich neprestajne rozdáva slovo a láme chlieb. Preto potrebujeme nadobudnúť dôverný vzťah so Svätým písmom, lebo inak naše srdce ostane chladné a oči останú zavreté, keďže sme postihnutí mnohými formami slepoty“.²

Táto nedeľa je teda vhodnou príležitosťou, aby sme si znovu pripomenuli niektoré cirkevné dokumenty³ - predovšetkým Úvodné poznámky k Poriadku omšových čítaní - ktoré predkladajú syntézu teologických, liturgických a pastoračných princípov, týkajúcich sa Božieho slova hlásaného na omši, ale platia aj pre každé iné liturgické slávenie (sviatosti, sviatiny, liturgia hodín).

1. Prostredníctvom biblických čítaní hlásaných na liturgii hovorí Boh k svojmu ľudu a sám Kristus ohlasuje svoje evanjelium. Kristus je centrom a plnosťou celého Písma, Starého i Nového zákona.⁴ Počúvanie evanjelia, ktoré je vrcholom bohoslužby slova,⁵ je charakterizované osobitnou úctou,⁶ ktorú vyjadrujú nielen gestá a zvolania, ale aj samotný evanjeliár.⁷ Vhodným rituálom na túto nedeľu by preto mohla byť úvodná procesia s evanjeliárom,⁸ alebo jeho umiestnenie na oltár v prípade, ak procesia nebude.

2. Poriadok biblických čítaní stanovený Cirkvou v lekcionári nás otvára pre poznanie celého Božieho slova.⁹ Preto je nevyhnutné rešpektovať stanovené čítania, nenahrádzať ich či nevynechávať a používať tie verzie biblických textov, ktoré sú schválené na použitie v liturgii.¹⁰ Čítanie textov z lekcionára predstavuje puto jednoty medzi všetkými veriacimi, ktorí ich počúvajú. Pochopenie štruktúry a cieľa liturgie slova pomáha zhromaždeniu veriacich prijať Božie spasné slovo.¹¹

3. Odporúča sa spievať responzóriový žalm ako odpoveď modliacej sa Cirkvi;¹² preto treba v každom spoločenstve podporiť službu speváka žalmov (žalmistu).¹³

4. Počas liturgického roka sa na základe biblických čítaní v homílii vysvetľujú tajomstvá viery a normy kresťanského života.¹⁴ Najmä kňazi majú teda „veľkú zodpovednosť, aby vysvetľovali Sväté písmo a všetkým umožnili mu porozumieť. Pretože je to kniha ľudu, tí, čo sú povolani byť služobníkmi Slova, musia cítiť silnú potrebu spravíť ju dostupnou pre vlastné spoločenstvo.“¹⁵ Biskupi, kňazi a diakoni majú cítiť povinnosť vykonávať túto službu zvlášť oddane a s využitím prostriedkov ponúkaných Cirkvou.

5. Zvlášť dôležitú úlohu má ticho, ktoré podporuje meditáciu a umožňuje tomu, kto počúva Božie slovo, aby ho vnútorne prijal.¹⁶

6. Cirkev vždy venovala osobitnú pozornosť tým, ktorí hlásajú Božie slovo v zhromaždení: kňazom, diakonom a lektorom. Táto služba si vyžaduje určitú vnútornú i vonkajšiu prípravu, dôvernú znalosť ohlasovaného textu a potrebnú prax, pokiaľ ide o spôsob jeho ohlasovania, pričom sa treba vyhýbať akejkolvek improvizácii.¹⁷ Je tiež možné vložiť pred čítania stručné a vhodné vysvetlenia.

7. Cirkev vyzýva k tomu, aby sa pre vzácnosť Božieho slova nezaobchádzalo s ambónou z ktorej sa hlása,¹⁸ len ako s funkčným zariadením, ale ako s miestom dôstojným pre Božie slovo, ktoré korešponduje s oltárom: ak totiž hovoríme o pokrme Božieho slova a Kristovho tela, týka sa to tak ambóny, ako aj - a predovšetkým - oltára.¹⁹ Ambóna je vyhradená pre čítania, spev responzóriového žalmu a veľkonočného chválospevu (Exsultet). Možno z nej predniesť homíliu a prosby zo spoločných modlitieb veriacich, pokým menej vhodné je využívať ju na komentáre, príhovory či usmerňovanie spevu.

8. Knihy obsahujúce texty zo Svätého písma, vyvolávajú u tých, čo ich počúvajú, úctu voči tajomstvu Boha, ktorý hovorí k svojmu ľudu.²⁰ Preto sa vyžaduje, aby sa venovala pozornosť jednak ich materiálnej kvalite, ako aj správnenému používaniu je nevhodné používať namiesto liturgických kníh papiere, fotokópie či iné pomôcky.

9. V dňoch pred alebo po Nedeľi Božieho slova je vhodné podporiť formálne stretnutia, ktoré by vyzdvihovali hodnotu Svätého písma v rámci liturgických slávení. Môže to byť príležitosťou lepšie sa oboznámiť s tým, ako Cirkev v modlitbe číta texty Svätého písma kontinuálnym, semi-kontinuálnym a typologickým čítaním; aké sú kritériá rozdelenia rôznych biblických kníh počas liturgického roka a jeho období, ako aj spoznať štruktúru nedeľných a feriálnych cyklov omšových čítaní.²¹

10. Nedeľa Božieho slova je tiež najvhodnejšou príležitosťou na hlbšie pochopenie vzájomnej previazanosti medzi Svätým písmom a liturgiou hodín, modlitbou žalmov a chválospevom posvätného officia, a tiež biblickými čítaniami. Možno to urobiť podporením spoločného slávania ranných chvál a vespiér.²²

Spomedi mnohých svätcov a svätíc, ktorí svedčili o evanjelii Ježiša Krista, možno vyzdvihnúť príklad sv. Hieronyma a jeho veľkú lásku k Božiemu slovu. Ako nedávno pripomenul pápež František, on bol „neúnavným učencom, prekladateľom, exegetom, hlbokým a zapáleným znalcom Svätého písma [...] V pozornom počúvaní Svätého písma nachádza Hieronym sám seba, Božiu tvár i tváre bratov, a prehľbuje sa jeho záľuba v komunitnom živote“.²³

Cieľom tejto nóty je vo svetle Nedele Božieho slova prispieť k posilneniu vedomia o význame Svätého písma pre náš život ako veriacich, počnúc jeho počúvaním v liturgii, ktoré nás uvádza do živého a trvalého dialógu s Bohom, „počúvané a slávené Božie slovo, predovšetkým v rámci Eucharistie, živí a vnútorne posilňuje kresťanov; robí ich schopnými vydávať v každodennom živote autentické evanjeliové svedectvo“.²⁴

V sídle Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí 17. decembra 2020.

kardinál Robert Sarah
prefekt
+ Arthur Roche
arcibiskup sekretár

¹ Porov. FRANTIŠEK: apošt. list vo forme motu proprio Aperuit illis, 30. septembra 2019.

² FRANTIŠEK: Aperuit illis, 8; DRUHÝ Vatikánsky koncil: konštitúcia Dei Verbum, 25. „Preto je potrebné, aby sa všetci klerici, najmä však Kristovi kňazi, ako aj ostatní, ktorí sa ako diakoni a katechéti legitímne venujú službe slova, venovali vytrvalému čítaniu a dôkladnému štúdiu Svätého písma, aby sa nik z nich nestal ‚márnym hlásateľom Božieho slova navonok, keďže ho nepočúva vo svojom vnútri‘, zatiaľ čo má sebe zverenyim veriacim sprostredkovať prehojné bohatstvo Božieho slova, najmä v posvätej liturgii. Posvätný koncil veľmi naliehavo a osobitným spôsobom vyzýva všetkých veriacich v Krista, najmä rehoľníkov, aby častým čítaním Svätého písma nadobudli ‚vznesené poznanie Krista Ježiša‘ (Flp 3, 8). Lebo ‚nepoznať Písmo znamená nepoznať Krista!‘

³ DRUHÝ Vatikánsky koncil: konštitúcia Dei Verbum; BENEDIKT XVI.: apošt. exhortácia Verbum Domini.

⁴ Porov. Sacrosanctum Concilium, 7, 33; Všeobecné smernice Rímskeho misála (Institutio generalis Missalis Romani - IGMR), 29; Poriadok omšových čítaní (Ordo lectionum Missae - OLM), 12.

⁵ Porov. OLM, 5.

⁶ Porov. IGMR, 60; OLM, 13.

⁷ Porov. OLM, 17; Caeremoniale Episcoporum, 74.

⁸ Porov. OLM, 36, 113.

⁹ Porov. IGMR, 120, 133.

¹⁰ Porov. IGMR, 117.

¹¹ Porov. IGMR, 57; OLM, 60.

¹² Porov. OLM, 12, 14, 37, 111.

¹³ Porov. OLM, 45.

¹⁴ Porov. IGMR, 61; OLM, 19 - 20.

¹⁵ Porov. OLM, 56.

¹⁶ Porov. OLM, 24; Kongregácia pre BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ: Homiletické direktorium, 16.

¹⁷ FRANTIŠEK: Aperuit illis, 5; Homiletické direktorium, 26.

¹⁸ Porov. FRANTIŠEK: apošt. exhortácia Evangelii gaudium, 135 - 144; Homiletické direktorium.

¹⁹ Porov. IGMR, 56; OLM, 28.

²⁰ Porov. OLM, 14, 49.

²¹ Porov. OLM, 15, 42.

²² Porov. IGMR, 309; OLM, 16.

²³ Porov. OLM, 32.

²⁴ Porov. OLM, 33.

²⁵ Porov. OLM, 35; Caeremoniale Episcoporum, 115.

²⁶ Porov. OLM, 37.

²⁷ Porov. OLM, 58 - 110; Homiletické direktorium, 37 - 156.

²⁸ Institutio generalis de Liturgia Horarum (Všeobecné smernice o liturgii hodín) 140. „Čítanie zo Svätého písma, ktoré sa podľa dávnej tradície číta verejne v liturgii, a to nielen pri slávení Eucharistie, ale aj v posvätnom officiu, majú si všetci kresťania veľmi vážiť, pretože ho predkladá sama Cirkev, a to nie podľa vôle alebo túžby jednotlivca, ale podľa

vzťahu k tajomstvu, ktoré Kristova nevesta v priebehu roka vysvetľuje [...] Navyše pri liturgickom slávení čítanie Svätého písma vždy sprevádza modlitba.“

²⁹ FRANTIŠEK: apošt. list Scripturae sacrae affectus, pri príležitosti 1600. výročia smrti sv. Hieronyma, 30. septembra 2020.

³⁰ Porov. FRANTIŠEK: apošt. exhortácia Evangelii gaudium, 174.